Харківський національний університет
імені В.Н.Каразіна

Фізико-енергетичний факультет

Кафедра безпеки життєдіяльності

УПРАВЛІННЯ ОХОРОНОЮ ПРАЦІ

Лекція

Література

- Конституція України. – Харків, 1996.
- Закон України “Про охорону праці”
- ДСТУ 2293-99 Охорона праці. Терміни та визначення основних понять.
- Жидецький В.Ц. Основи охорони праці. Підручник. – Львів: Афіша, 2004. – 320 с.
- Основи охорони праці: Навчальний посібник / За ред. проф. В.В.Березуцького. – Х.: Факт, 2005. – 480 с.
- Гандзюк М.П., Желібо Є.П., Халімовський М.О. Основи охорони праці: Підручник. 3-є вид./ За ред. М.П. Гандзюка. – К.: Каравела, 2005. – 392 с.
- Катренко Л.А., Кіт Ю.В., Пістун І.П. Охорона праці. Курс лекцій. Практикум: Навчальний посібник. – Суми: ВТД “Університетська книга”, 2003. – 496 с.

Система управління охороною праці

- **Закон України «Про охорону праці»**. В редакції Закону N229-IV (229-15) від 21.11.2002, Відомості Верховної Ради, 2003, N 2, ст.10.
- **Рекомендації щодо побудови системи управління охороною праці на виробництві**. Затверджено Наказом МНС України 27.06.2006 N 398
- **Типове положенню про службу охорони праці** (НПАОП 0.00-4.35-04), затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 15.11.2004 N255.
- **Типове положення про комісію з питань охорони праці підприємства** (НПАОП 0.00-4.09-07) затверджено наказом Держгірпромнагляду від 21.03.2007 № 55.
- Типове положення про діяльність уповноважених найманими працівниками осіб з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.11-07) затверджено наказом Держгірпромнагляду від 21.03.2007 №56.
- Порядок опрацювання та затвердження власником нормативних актів про охорону праці, що чинні на підприємстві (НПАОП 0.00-6.03-93), затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 21.12.93 N132.
- **Положення про медичний огляд працівників** певних категорій (ДНАОП 0.03-4.02-94), затверджено наказом Міністерства охорони здоров'я України від 31.03.1994р. №45.
- Перелік робіт, де є потреба у професійному доборі (ДНАОП 0.03-8.06-94), затверджено наказом МОЗ України, Держнаглядохоронпраці України від 23.09.94 N263/121.
- **Перелік важких робіт і робіт** зі шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці неповнолітніх (ДНАОП 0.03-8.07-94), затверджено наказом МОЗ України від 31.03.94 N46.

Система управління охороною праці

- **Перелік важких робіт** зі шкідливими і небезпечними умовами праці, на яких забороняється застосування праці жінок (ДНАОП 0.03-8.08-93), затверджено наказом МОЗ України від 29.12.93 N256.
- Типове положення про порядок **проведення навчання** і перевірки знань з питань охорони праці (НПАОП 0.00-4.12-05), затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України від 26.01.2005 N15.
- Положення про **безпечну** та надійну **експлуатацію** виробничих **будівель** і споруд, затверджено спільним наказом Держбуду України та Держнаглядохоронпраці України від 27.11.97 за N32/288.
- Порядок проведення **атестації робочих місць** за умовами праці, затверджений постановою Кабінету Міністрів України від 01.08.1992, N442.
- Положенням про **розробку інструкцій з охорони праці** (НПАОП 0.00-4.15-98), затверджено наказом Держнаглядохоронпраці від 29.01.98 N9.
- Положення про порядок забезпечення працівників **спеціальним одягом**, спеціальним взуттям та іншими засобами індивідуального захисту (НПАОП 0.00-4.26-96), затверджено наказом Держнаглядохоронпраці від 29.10.96 N170.
- Порядок **розслідування та ведення обліку нещасних випадків**, професійних захворювань і аварій на виробництві (НПАОП 0.00-6.02-04), затверджено Постановою Кабінету Міністрів України 25.08.04 №1112.

Система управління охороною праці

- ДСТУ ISO 9000-2001. Системи управління якістю. Основні положення та словник.
- ДСТУ ISO 9001-2001. Системи управління якістю. Вимоги.
- ДСТУ ISO 9002-95. Системи якості. Модель забезпечення якості в процесі виробництва, монтажу та обслуговування
- ДСТУ ISO 9004-2001. Системи управління якістю. Настанови щодо поліпшення діяльності.
- ИСО/ТО10013. Рекомендации по документированию систем менеджмента качества
- ИСО 14001. Системы экологического менеджмента. Требования и руководство по применению.
- ISO 14004. Системы управления окружающей средой - общее руководство по принципам, системам и методикам применения.
- ISO 19011. Рекомендации по аудиту систем менеджмента качества и/или окружающей среды.
- Положення про розробку **інструкцій з охорони праці** (НПАОП 0.00-4.15-98), затверджено наказ ом Держнаглядохоронпраці 29.01.98 N 9.
- Типове **положення про кабінет охорони праці** (НПАОП 0.00-4.29-97) затверджено наказом Держнаглядохоронпраці України 18.07.97 № 191.

План

1. Історія створення і становлення дисципліни “Охорона праці”, як наукової дисципліни
2. Загальні питання охорони праці
3. Мета та завдання дисципліни “Охорона праці”
4. Основні терміни і визначення в дисципліні “Охорона праці”
5. Управління охороною праці на державному та регіональному рівні

Історія створення і становлення дисципліни «Охорона праці» як наукової дисципліни

- Програма, прийнята на 2-му з'їзді РСДРП у 1903 році, вимагала встановлення восьмигодинного робочого дня і щотижневого дня відпочинку, заборони понаднормових робіт і праці підлітків до 16 років, жіночої праці на роботах, шкідливих для здоров'я, введення санітарного нагляду на всіх підприємствах, надання безкоштовної медичної допомоги і збереження заробітної плати на час хвороби працюючого, а також установи інспекції праці за участю представників робітників.

- Декрет «Про восьмигодинний робочий день» (1917 р.);
- Декрет «Про заклад інспекції праці» (1918 р.);
- Перший радянський кодекс законів про працю (1919 р.).

Стандартизація дозволила вжити діючих заходів щодо підвищення технічного рівня й упорядкування розробки нормативно-технічної документації з охорони праці, до яких відносяться:

Кодекс законів України про працю (КЗпП),

Закон України “Про внесення змін до Закону України “Про охорону праці” № 229-У1 від 21 листопада 2002 року,

Закон України “Про пожежну безпеку” від 17 грудня 1993 року,

Закон України “Про охорону здоров`я” від 31 грудня 1992 року,

Закон України “Про охорону навколишнього середовища” від 25 червня 1991 року,

Закон України “Про забезпечення санітарного та епідемічного благополуччя населення” від 24 лютого 1994 року,

Закон України “Про дорожній рух” від 22 липня 1999 року,

Закон України “Про використання ядерної енергії і радіаційну безпеку” від 8 лютого 1995 року.

- ***Нормативно-правовий акт*** *- це офіційний документ компетентного органу державної влади, яким встановлюються загальнообов`язкові правила (норми).*
- Законом України “Про охорону праці” визначено, що нормативно-правові акти з охорони праці – це правила, норми, регламенти, положення, стандарти, інструкції та інші документи, обов`язкові для виконання.

- В сучасній Україні, в зв`язку з тим, що термінологія в новій редакції Закону “Про охорону праці” приведена у відповідність з Конституцією Держави, термін “нормативно-правові акти з охорони праці” замінив термін “державні міжгалузеві та галузеві нормативні акти про охорону праці”. Однак державний реєстр міжгалузевих і галузевих нормативних актів про охорону праці (Реєстр ДНАОП), який містить повний перелік правил, норм, стандартів, економічних нормативів та інших документів з питань охорони праці, чинних в Україні, має стару назву.

Динаміка виробничого травматизму по областях України

Області	2010 рік	
	Усього	Смертельний
Вінницька	631	37
Волинська	571	23
Дніпропетровська	2580	96
Донецька	13557	240
Житомирська	389	29
Закарпатська	122	17
Запорізька	100	55
Івано-Франківська	190	18
Київська	392	33
Кіровоградська	561	31
Луганська	6551	200
Львівська	1058	40
Миколаївська	359	24
Одеська	535	64
Полтавська	731	32

Динаміка виробничого травматизму по областях України

Області	2010 рік	
	Усього	Смертельний
Рівненська	232	19
Сумська	810	37
Тернопільська	206	22
Харківська	879	58
Херсонська	702	34
Хмельницька	497	36
Черкаська	322	22
Чернівецька	108	10
Чернігівська	393	38
м. Київ	615	51
м. Севастополь	84	12
АР Крим	474	47
Україна	34556	1325
/365 =	94,7	3,6

2011 р

- Упродовж 2011 року спостерігалося зниження рівня травматизму як загального на 8,3% 20817 чол. (-1840), так і зі смертельними наслідками на 6,5% 1088 чол.(-76).
- Має місце зниження травматизму в таких галузях, як вугільна (загинуло 157 осіб проти 200), будівництво (129 проти 142), агропромисловий комплекс (236 проти 265), транспорт (101 проти 102).

2011 р

- Відбулось зростання рівня смертельного травматизму в 5,3 раза на підприємствах нафтогазовидобутку та геології (16 проти 3), в 1,8 раза на підприємствах зв'язку (20 проти 11), в 1,5 раза на підприємствах машинобудування (67 проти 45), на 22% на підприємствах гірничорудної та нерудної промисловості (39 проти 32), на 8,7% в соціально-культурній сфері та торгівлі (137 проти 126).
- Збільшилась кількість загиблих на підприємствах Дніпропетровської (110 проти 97), Кіровоградської (22 проти 15), Львівської (47 проти 40), Чернігівської (25 проти 21), Вінницької (32 проти 28), Сумської (23 проти 21) областей, міст Києва (89 проти 79) та Севастополя (13 проти 7).

2011 р

- Аналіз смертельних нещасних випадків щодо причин їх виникнення свідчить, що в середньому у 72% випадків ці причини мають організаційний характер. З технічних причин сталося 18% нещасних випадків, а з причин психофізіологічного характеру - 10%.

пріоритети в діяльності Департаменту:

- підвищення рівня промислової безпеки під час виконання небезпечних робіт та експлуатації устаткування підвищеної небезпеки;
- сприяння підприємницькій діяльності в частині спрощення процедури отримання дозволів;
- підвищення рівня промислової безпеки під час поводження з вибуховими матеріалами та ведення вибухових робіт;
- підвищення рівня безпеки життєдіяльності людини в регіонах, які можуть зазнати негативного впливу внаслідок аварій;
- організація робіт зі здійснення профілактичних заходів з питань промислової безпеки шляхом реалізації Загальнодержавної, галузевих та регіональних програм поліпшення стану безпеки, гігієни праці та виробничого середовища на 2010 – 2016 роки, спрямованих на впровадження прогресивних технологій, застосування сучасних засобів індивідуального та колективного захисту;
- посилення державного нагляду за дотриманням вимог пилогазового режиму на вугільних шахтах;
- створення правових засад з промислової безпеки для вступу України до Європейського Союзу.

Метою дисципліни «Охорони праці»

- є надання майбутнім фахівцям теоретичних знань і практичних навичок, необхідних для вирішення питань, пов'язаних із забезпеченням безпечних і нешкідливих умов праці, при розробці і використанні нової техніки та технологічних процесів, організації виробництва, які виключають негативну дію на людину та навколишнє природне середовище.